

Верховний
Суд

Рекодифікація цивільного законодавства: напрацювання судової практики

Погрібний Сергій

Суддя Верховного Суду

Леонардо Да Вінчі:

«Єдиним критерієм істини є
досвід»

Якість та стабільність цивільного закону запоруки стабільності та передбачуваності судової практики

- **Стаття 4.** Акти цивільного законодавства України
- 2. Основним актом цивільного законодавства України є Цивільний кодекс України.

Актами цивільного законодавства є також інші закони України, які приймаються відповідно до Конституції України та цього Кодексу (далі - закон).

~~Якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж цей Кодекс, він *зобов'язаний* одночасно подати проект закону про внесення змін до Цивільного кодексу України. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до Цивільного кодексу України.~~

ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 980-IV від 19.06.2003](#), ВВР, 2004, № 2, ст.6

[№ 1255-IV від 18.11.2003](#), ВВР, 2004, № 11, ст.140

[№ 1713-IV від 12.05.2004](#), ВВР, 2004, № 33-34, ст.403

[№ 2135-IV від 02.11.2004](#), ВВР, 2005, № 2, ст.37

[№ 2146-IV від 03.11.2004](#), ВВР, 2005, № 2, ст.39

[№ 2450-IV від 03.03.2005](#), ВВР, 2005, № 13, ст.234

[№ 2452-IV від 03.03.2005](#), ВВР, 2005, № 16, ст.257

[№ 2620-IV від 02.06.2005](#), ВВР, 2005, № 26, ст.352

[№ 2664-IV від 16.06.2005](#), ВВР, 2005, № 31, ст.420

[№ 2705-IV від 23.06.2005](#), ВВР, 2005, № 33, ст.427

[№ 2710-IV від 23.06.2005](#), ВВР, 2005, № 32, ст.423

[№ 2798-IV від 06.09.2005](#), ВВР, 2005, № 42, ст.464

[№ 3165-IV від 01.12.2005](#), ВВР, 2006, № 12, ст.102

[№ 3201-IV від 15.12.2005](#), ВВР, 2006, № 13, ст.110

[№ 3261-IV від 22.12.2005](#), ВВР, 2006, № 15, ст.127

[№ 3348-IV від 17.01.2006](#), ВВР, 2006, № 19-20, ст.161

[№ 3456-IV від 22.02.2006](#), ВВР, 2006, № 27, ст.234

[№ 3480-IV від 23.02.2006](#), ВВР, 2006, № 31, ст.268

[№ 185-V від 21.09.2006](#), ВВР, 2006, № 46, ст.456

[№ 501-V від 20.12.2006](#), ВВР, 2007, № 11, ст.93

[№ 524-V від 22.12.2006](#), ВВР, 2007, № 10, ст.87

[№ 1111-V від 31.05.2007](#), ВВР, 2007, № 44, ст.512

[№ 509-VI від 16.09.2008](#), ВВР, 2008, № 48, ст.358

[№ 514-VI від 17.09.2008](#), ВВР, 2008, № 50-51, ст.384

[№ 661-VI від 12.12.2008](#), ВВР, 2009, № 15, ст.190

[№ 675-VI від 17.12.2008](#), ВВР, 2009, № 15, ст.192

[№ 692-VI від 18.12.2008](#), ВВР, 2009, № 17, ст.236

[№ 800-VI від 25.12.2008](#), ВВР, 2009, № 19, ст.257

[№ 1055-VI від 03.03.2009](#), ВВР, 2009, № 29, ст.393

[№ 1254-VI від 14.04.2009](#), ВВР, 2009, № 36-37, ст.511

[№ 1390-VI від 21.05.2009](#), ВВР, 2009, № 39, ст.559

[№ 1559-VI від 17.11.2009](#), ВВР, 2010, № 1, ст.2

[№ 1568-VI від 25.06.2009](#), ВВР, 2010, № 1, ст.5

[№ 1617-VI від 24.07.2009](#), ВВР, 2010, № 2-3, ст.11

[№ 1702-VI від 05.11.2009](#), ВВР, 2010, № 5, ст.40}

{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду

[№ 31-рп/2009 від 10.12.2009](#)}

{Офіційне тлумачення до Кодексу див. в Рішенні Конституційного Суду

[№ 1-рп/2010 від 12.01.2010](#)}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 1822-VI від 21.01.2010](#), ВВР, 2010, № 10, ст.106

[№ 1878-VI від 11.02.2010](#), ВВР, 2010, № 18, ст.141

[№ 2257-VI від 14.05.2010](#), ВВР, 2010, № 28, ст.354

[№ 2258-VI від 18.05.2010](#), ВВР, 2010, № 29, ст.392

[№ 2289-VI від 01.06.2010](#), ВВР, 2010, № 33, ст.471

[№ 2328-VI від 15.06.2010](#), ВВР, 2010, № 32, ст.449

[№ 2367-VI від 29.06.2010](#), ВВР, 2010, № 34, ст.486

[№ 2398-VI від 01.07.2010](#), ВВР, 2010, № 38, ст.509

[№ 2435-VI від 06.07.2010](#), ВВР, 2010, № 46, ст.539

[№ 2457-VI від 08.07.2010](#), ВВР, 2010, № 48, ст.564

[№ 2510-VI від 09.09.2010](#), ВВР, 2011, № 4, ст.20

[№ 2518-VI від 09.09.2010](#), ВВР, 2011, № 4, ст.22

Обрання судом способів захисту порушених прав та інтересів:
розумність і справедливість – першорядно

- Раніше – належні способи захисту
- Нині – способи захисту мають бути:
- Правомірними
- Ефективними

Доповнити статтю 16 ЦК України частиною третьою такого змісту:

- Застосований судом спосіб захисту цивільного права або інтересу повинен бути правомірним та ефективним, відповідати змісту цивільних відносин, що виникли (існували) між учасниками спору, та порушенню права або інтересу, що потребує судового захисту.

Визначення судом ефективного способу захисту порушених прав та інтересів: змагальність на першому місці

- ЦПК України
- **Стаття 5.** Способи захисту, які застосовуються судом
- 1. Здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законом або договором.
- 2. У випадку, якщо закон або договір не визначають ефективного способу захисту порушеного, невизнаного або оспореного права, свободи чи інтересу особи, яка звернулася до суду, **суд відповідно до викладеної в позові вимоги такої особи може** визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону.

Правочини: недійсні, оспорювані, нікчемні, неукладені. Найважливіше – внести ясність

- **Стаття 215.** Недійсність правочину
- ... 2. Недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину недійсним судом не вимагається.
- ... 3. Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин).

Постанова ВП ВС про те, що визнавати нікчемний правочин недійсним не потрібно: постанова ВП у справах № 463/5896/14-ц та 916/3156/17

Договір приєднання – зміна концепції

- **Стаття 634.** Договір приєднання
- 1. Договором приєднання є договір, умови якого встановлені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. Друга сторона не може запропонувати свої умови договору.
- 2. Договір приєднання може бути змінений або розірваний на вимогу сторони, яка приєдналася, якщо вона позбавляється прав, які звичайно мала, а також якщо договір виключає чи обмежує відповідальність другої сторони за порушення зобов'язання або містить інші умови, явно обтяжливі для сторони, яка приєдналася. Сторона, яка приєдналася, має довести, що вона, виходячи зі своїх інтересів, не прийняла б цих умов за наявності у неї можливості брати участь у визначенні умов договору.

Практика ВП ВС – постанова у справі №342/180/17

Окрема думка судді на постанову ОП КЦС ВС у справі №393/126/20

Неустойка: розумне розташування нормативного матеріалу

- Глава 49
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
- § 1. Загальні положення про забезпечення виконання зобов'язання
- Стаття 546. Види забезпечення виконання зобов'язання
- 1. Виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком, правом довірчої власності.

Захист фактичного володіння: до цивілізованого правопорядку

- **Стаття 400.** Обов'язок недобросовісного володільця негайно повернути майно особі, яка має на нього право власності чи інше право або яка є добросовісним володільцем
- 1. Недобросовісний володілець зобов'язаний негайно повернути майно особі, яка має на нього право власності або інше право відповідно до договору або закону, або яка є добросовісним володільцем цього майна. У разі невиконання недобросовісним володільцем цього обов'язку заінтересована особа має право пред'явити позов про витребування цього майна.

Новий порядок (форма) захисту цивільних прав – як результат дій державного реєстратора

- ЦК України доповнити:
- **Стаття 18-1.** Захист цивільних прав державним реєстратором прав на нерухоме майно
- 1. Державний реєстратор прав на нерухоме майно здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення реєстраційної дії у випадках і в порядку, встановлених законом.

Спільне майно подружжя: дали дивимося як на єдиний об'єкт їхніх прав

- Першорядно: якщо можливо – ділимо спільне майно подружжя пооб'єктно

Суд має вирішити спір, що не має зумовлювати наступне звернення до суду з новим позовом: постанова ВП ВС у справі №209/3085/20

- Поширюємо режим спільності майна на отриману заробітну плату, у тому числі у разі виконання зобов'язань за боргами іншого з подружжя

Постанова КЦС ВС у справі № 2-1167/11-ц
а також: практика ВП ВС – постанови у справі №756/8815/20, №2-591/11

Право на корпоративні права подружжя

- Постанова ВП ВС у справі № 916/2813/18
- Чинна позиція постанови ВСУ у справі №6-61цс13
- Постанова КЦС ВС у справі №450/624/15-ц
- окрема думка судді КЦС ВС у справі №450/624/15-ц
- Ухвала колегії суддів КЦС ВС про направлення справи на розгляд ВП ВС у справі

Від курсової різниці та грошового зобов'язання до категорії прострочення здійснення оплати грошової суми

- ЦК України: Стаття 625. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання
- 2. Боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.
 - «курсова різниця – постанова ВП ВС у справі №750/8676/15-ц та №761/12665/14-ц
 - Акценти КЦС ВС у справі №753/11009/19

Верховний
Суд

Дякую за увагу!
Слава Україні!